

23. RATKAISUT

Luku 5

Ratkaisu tehtävään 2

a) kuningas ja valtiatar	m) 20 härkää ja 4 lammasta
b) kuninkaat	n) pyhät lapset
c) mahtava palatsi	o) raivokas suuri jumala
d) kaikki pyhät kaupungit	p) kaikki maat
e) kaupunki ja kuningas	q) pieni lapsi
f) paimen ja kaikki lampaat	r) kauniit naiset
g) lapset	s) makea vesi
h) mahtavat valtiattaret	t) laaja piha
i) kuninkaat, pojat ja hallitsijat ³⁵⁸	u) voimakas sankari
j) kaikki jumalat	v) pyhä valtaistuin ja valtikka
k) (pyhä) vuori ja pyhä kaupunki	x) valtiattaruus
l) Sumer ja Akkad	y) mahtavat oikeat kuninkaat

Ratkaisu tehtävään 3. Kaikkiin sana₁ ja sana₂ käännöksiin kelpaavat myös sana₁ ù sana₂ tai sana₁ sana₂-bé-da.

a) lugal-lugal-(e-ne)	h) iri gal kug(-ga)
b) dumu tur-tur-(re-ne)	i) ereš diġir-re-e-ne
c) é tur iri gal	j) diġir é tur kug
d) nin kug-ge-ne ur	k) iri gal dumu tur-re-ne
e) an ki	l) sipad-dè-ne é-é
f) é gal maḥ	m) nam-lugal
g) udu sipad kur-kur	n) kalag-e, kalag-és jne.

358 Myös *kuningas, poika ja hallitsijat* on mahdollinen.

Ratkaisu tehtävään 4

a)	iri nin maḥ-bé	kaupunki ja mahtava valtiatar
b)	lugal-e-ne	kuninkaat
c)	énsi-ke ₄ -ne	hallitsijat
d)	diġir-re-e-ne	jumalat
e)	dumu tur-re-ne	pienet lapset
f)	é kug-ga ur	pyhä temppeli ja palvelija
g)	nin kug ù lugal maḥ	pyhä valtiatar ja mahtava kuningas
h)	dumu kug-ge-ne diġir gal	pyhät lapset ja suuri jumala
i)	sipad nitaḥ kalag-ga	paimen ja mahtava mies
j)	iri diġir gal-e-ne-bé-da	kaupunki ja suuret jumalat
k)	nam-lugal ù dumu-ne	kuninkuus ja lapset

Luku 6**Ratkaisu tehtävään 2**

a)	é tur-ta	d)	dumu-né-ra	g)	dumu-zu-ne-gen ₇
b)	é tur-ġu ₁₀ -ta	e)	dumu-né-ne-ra	h)	dumu-zu-ne-da
c)	é tur-ġá/ġu ₁₀ -šè	f)	ki dumu-me-ta	i)	dumu-né-ne-šè

Ratkaisu tehtävään 3

a)	kaupungista	j)	meidän voimakas kuninkaamme
b)	kaupungissasi	k)	ylistetyt kuninkaat
c)	kaupungissani	l)	valkoiselle temppelille
d)	pyhästä kaupungistasi	m)	valkoinen lampaani
e)	(kaikki) kaupungit ja maat	n)	paimenelta
f)	kaikille työnjohtajille	o)	kuin sinun talosi
g)	hänen pyhä kaupunkinsa	p)	mahtava kuningas ja voimakas herra
h)	herrasi kanssa	q)	hänen kauniin vaimonsa vuoksi
i)	hänen herralleen	r)	kuin hänen vaimonsa

Ratkaisu tehtävään 4

a)	taivaasta maahan	{an+ta ki+še}
b)	kuninkaille	{lugal+enē+ra}
c)	pyhässä temppelissäsi	{é.j kug+zu+’a}
d)	hänen valtiattarensa	{nin+ane+Ø}
e)	hänen temppelissään	{é.j+ane+’a}
f)	vuoristosta (tai vuorilta)	{hur.saĝ+ta}
g)	kuin hänen mahtava herransa/kuninkaansa	{lugal maḥ+ane+gen}
h)	hänen pyhässä kaupungissaan	{iri kug+ane+’a}
i)	isä, äiti ja lapset	{ad.da ama ù dumu+enē+Ø}
j)	kaikista maista	{kur.kur+ta}
k)	hänen elämänsä hyväksi	{nam.til+ane+še}
l)	talostasi talooni (tai taloani kohti)	{é.j+zu+ta é.j+ĝu+še}
m)	hänen suuressa valkoisessa talossaan	{é.j gal bábbar+ane+’a}
n)	hallitsija hänen jumalansa kanssa	{énsi diĝir+ane+da}
o)	kaukaiseen vuoristoon	{hur-saĝ suf+e}
p)	hänen härkensä	{guḥ+ane+Ø}
q)	pyhälle temppelille	{é.j kug+e}
r)	sinun pienille lapsillesi	{dumu tur+zu+enē+ra}
s)	pieneltä lapselta	{ki dumu tur+ak+ta}
t)	kaupungissamme	{iri+mē+’a}
u)	suuri jumala ja hänen mahtava temppelinsä	{diĝir gal+Ø é.j maḥ+ane+Ø}
v)	Inanna, hänen valtiattarensa	{inanna+Ø nin+ane+Ø}
x)	Maganista	{magan+ta}
y)	sankarilleni	{ur.saĝ+ĝu+ra}

Ratkaisu tehtävään 5

- a) Ablatiivi ei liity elollisiin sanoihin.
Pitäisi olla **ki dumu-ta ama-né-ra** 'lapselta hänen äidille'
- b) Monikon tunnus {enē} ei liity elottomiin sanoihin.
Pitäisi olla **é gal(-gal)-šè** '(kaikkiin) suuriin temppeleihin'
- c) Sijapäätte ja omistusliite ovat väärässä järjestyksessä.
Pitäisi olla **lugal-zu-da** 'sinun kuninkaasi kanssa'

- d) Omistusliitteen elollisuus on väärä. Koska omistaja on eloton, sen pitäisi olla {be}: *iri kùg-ta énsi-bé-ra* 'pyhäältä kaupungilta sen hallitsijalle'.

Ratkaisu tehtävään 6

- a) *ur-saĝ gal-gen₇*
- b) *ugula-ugula-ĝu₁₀-ra*
- c) *ki dumu tur-ra-ta ama-ra*
- d) *diĝir-zu-ra*
- e) *kisal daĝal-ta é gal-la*
- f) *lugal dam sag₉-ga-né-da*
- g) *ki lugal uru₁₆-na-ta é-e* (direktiivi on eloton datiivi: temppelille)
- h) *diĝir gal-la-né-šè*
- i) *sipad dūg(-ga) kur-ta*
- j) *dam (ù) é bábbar tur-ĝu₁₀ (-bé-da ei kelpaa tässä, koska {ĝu} vie sen paikan)*
- k) *inim énsi-ke₄-ne-ra*

Ratkaisu tehtävään 7

a)	<i>inim-ma-né</i>	hänen sanansa (tai käskynsä)
b)	<i>lugal-la-né</i>	hänen kuninkaansa
c)	<i>dumu kug-ga-né-ra</i>	hänen pyhälle lapsellensa
d)	<i>dam sag₉-ĝu₁₀-ra</i>	kauniille vaimolleni
e)	<i>en maḥ-a-né-šè</i>	hänen mahtavan herransa hyväksi
f)	<i>é bábbar-ra-né</i>	hänen valkoinen talonsa
g)	<i>é kug-kug-ta</i>	kaikista pyhistä temppeleistä
h)	<i>lugal-e-ne-gen₇</i>	kuin kuninkaat
i)	<i>lugal-ĝu₁₀-šè</i>	kuninkaani hyväksi
j)	<i>énsi-ke₄-ne-ra</i>	hallitsijoille
k)	<i>ki lugal-zu-ta</i>	kuninkaaltasi
l)	<i>énsi-ka-né-ra</i>	hänen hallitsijalleen
m)	<i>ama-ne-gen₇</i>	kuin äidit
n)	<i>é-e</i>	temppelille

o)	iri kug-ge	pyhälle kaupungille
p)	kur-kur-ta é kug gal-e	kaikista maista suurelle pyhälle temppelille
q)	nam-lugal-la-né-šè	hänen kuninkuutensa hyväksi
r)	é-ta diĝir-re-e-ne-ra	temppelistä jumalille
s)	iri kug-ga-na	hänen pyhässä kaupungissaan
t)	é bábbar-ra-na	hänen valkoisessa talossaan
u)	sipad ugula-ne	paimen ja valvojat
v)	a dùg-ta	makeasta vedestä
w)	ur-saĝ kalag-ga-né-da	hänen voimakkaan sankarinsa seurassa
x)	iri-bé-ta	sen (tai niiden) kaupungista
y)	an-ta kur-kur-re	taivaasta kaikille maille
z)	é-a-né-ta	hänen temppelistään

Luku 7

Ratkaisu tehtävään 2

a)	jumalan temppeli	{é diĝir+ak+Ø}
b)	jumalan pyhästä temppelistä	{é kùg diĝir+ak+ta}
c)	valkoisen talon ovi	{ig é bábbar+ak+Ø}
d)	hänen valtiattarensa palatsi	{é.gal nin+ane+ak+Ø}
e)	hänen jumalansa patsaaksi	{alan diĝir+ane+ak+še}
f)	Inanna, kaikkien maiden valtiatar	{inanna.k nin kur+kur+ak+Ø}
g)	härän häntä	{guĝ+ak kun+be+Ø}
h)	pyhän kaupunkini portti	{ká.n iri kug+ĝu+ak+Ø}
i)	palatsin orjalta ja orjatytöltä	{géme arad é.gal+ak+ta}
j)	kuninkaan nimessä	{mu lugal+ak+še}
k)	hänen valtiattaruutensa ennusmerkki	{ĝiškim nam.nin+ak+Ø}
l)	äidin lapsille	{dumu ama+ak+enē+ra}
m)	maailman kaikki maat	{kur+kur an.ki+ak+Ø}
n)	Sumerin ja Akkadin kuningas	{lugal ki.en.gi.ĝ ki.uri+ak+Ø}
o)	Gudea, Lagašin hallitsija	{gù.dé.a énsi.k lagaš+ak+Ø}

p)	mahtavien kuninkaiden lapsi	{dumu lugal maḥ+enē+ak+Ø}
q)	sinun äitisi lapsi	{dumu ama+zu+ak+Ø}
r)	paimenen lampaiden vuoksi	{sipad+ak udu+ane+še}
s)	Enlilin mahtava sankari (ergatiivi)	{ur.saĝ kalaga en.líl+ak+e}
t)	pyhän valtiattaren temppeli	{é.j+ak nin kug+be+Ø}
u)	kaikkien lasten äiti	{ama dumu+dumu+enē+ak+Ø}
v)	Ur-Nammu, Urin kuningas	{ur.nammu lugal uri ₅ .m+ak+e}

Ratkaisu tehtävään 3

a)	énsi iri-a iri-a énsi-bé	{énsi.k iri+ak+Ø} {iri+ak énsi.k+be+Ø}
b)	énsi iri gal-la-ra iri gal-la énsi-bé-ra	{énsi.k iri gal+ak+ra} {iri gal+ak énsi.k+be+ra}
c)	énsi gal iri-ke ₄ -ne iri-a énsi gal-bé-ne	{énsi.k gal iri+ak+enē+Ø} {iri+ak énsi.k gal+be+enē+ak+Ø}
d)	énsi gal iri gal-la-ra iri gal-la énsi gal-bé-ra	{énsi.k gal iri gal+ak+ra} {iri gal+ak énsi.k gal+be+ra}
e)	iri gal énsi-ĝá énsi-ĝá iri gal-la-né	{iri gal énsi.k+ĝu+ak+Ø} {énsi.k+ĝu+ak iri gal+ane+Ø}
f)	énsi iri kug-za-ke ₄ -ne-ra iri kug-za énsi-bé-ne-ra	{énsi.k iri kug+zu+ak+enē+ra} {iri kug+zu+ak énsi.k+be+enē+ra}

Ratkaisu tehtävään 4

a)	é ^d inanna-ka	Inannan temppeli
b)	nin é kug-ga	pyhän temppelin valtiatar
c)	lugal urim ^{ki} -ma-ra	Urin kuninkaalle
d)	gù-dé-a sipad	Gudea, paimen
e)	^d inanna nin kur-kur-ra	Inanna, kaikkien maiden valtiatar
f)	nam-lugal lagaš ^{ki} -sa	Lagašin kuninkuus
g)	^d en-líl-la	Enlilille
h)	ur-saĝ ^d en-líl-lá	Enlilin sankari
i)	gù-dé-a énsi lagaš-ke ₄	Gudea, Lagašin hallitsija (ergatiivissa)

j)	ur- ^d nammu lugal ki-en-gi ki-uri-ke ₄	Ur-Nammu, Akkadin ja Sumerin kuningas (ergatiivissa)
k)	é bábbar diĝir-ra	jumalan valkoinen temppeli
l)	é bábbar an-na-ta	Anin valkoisesta temppelistä
m)	iri-a é-bé	kaupungin temppeli
n)	ĝidru énsi-ka	hallitsijan valtikka
o)	iri kug nin maḥ-a-na-ka	hänen mahtavan valtiattarensa pyhässä kaupungissa
p)	é dumu lugal-la-ka-šè	kuninkaan pojan taloa kohti
q)	dumu ama-ke ₄ -ne-ra	äidin lapsille
r)	é dam-ĝá-ta	vaimoni talosta
s)	ur-saĝ ki-en-gi-rá-gen ₇	kuin Sumerin sankari
t)	é-a-né iri kug-ga	hänen temppelinä pyhässä kaupungissa

Luvut 8–10

Ratkaisu tehtävään 1

a)	Olen Sumerin kuningas	{ĝa.e+Ø lugal ki.en.gi.ŕ+Ø+men}
b)	hänen jumalansa on Šul-utul	{diĝir+ane ^d šul.utul+Ø+am}
c)	nimeni on Gudea	{gù.dé.a mu+ĝu+am}
d)	se on taloni laaja piha	{kisal daĝal é.j+ĝu+ak+Ø+am}
e)	patsas on suuressa talossasi	{alan é.j gal+zu+ [?] a+am}
f)	kolmas vuoristo	{hur.saĝ eš+kamma+ak+Ø}
g)	valtaistuin on kuninkaan palatsissa	{gu.za+Ø é.gal lugal+ak+ [?] a+am}
h)	viisi sekeliä kultaa	{ia giĝ ₄ kù.sig ₇ +Ø}
i)	hän on silmistään/kasvoistaan kaunis	{igi+ane+še sag ₉ +Ø+am}
j)	hän on sisareni, Nanšen lapsi	{nin ₉ +ĝu+Ø dumu ^d nanše+ak+Ø+am}
k)	olet jumalten untentulkitsija	{zé+Ø ensi diĝir+enē+ak+Ø+men}
l)	kuka on Urin kuningas?	{a.ba+Ø+am lugal urim ₅ +ak+Ø}
m)	keitä he ovat?	{a.ba+Ø+meš}
n)	mikä (näistä) on poikasi talo?	{a.na+Ø+am é.j dumu+zu+ak+Ø}

Ratkaisu tehtävään 2**Teksti A**

1. en-an-na-túm
2. énsi(PA.TE.SI)
3. lagaš(NU₁₁.BUR.LA)^{ki}
4. dumu a-kur-gal
5. énsi(PA.TE.SI)
6. lagaš(NU₁₁.BUR.LA)^{ki}-ka³⁵⁹

Teksti B

1. gù-dé-a
2. énsi(PA.TE.SI)
3. lagaš(NU₁₁.BUR.LA)^{ki}
4. ur ^dgá-tum-du₁₀

Käännös

Enannatum, Lagašin hallitsija,
Akurgalin, Lagašin hallitsijan poika.

Käännös

Gudea, Lagašin hallitsija,
Ġatumdun palvelija.

Luku 11**Ratkaisu tehtävään 1**

a) é bábbar dù-a	rakennettu valkoinen temppeli
b) lugal ki ág-ġá	rakastettu kuningas
c) é dù-a-me	rakennettu temppelimme
d) dumu tud-da	syntynyt lapsi
e) inim dug ₄ -ga	sanottu sana
f) ġidru šúm-ma	annettu valtikka
g) lugal šag ₄ pàd-da-šè	valitun kuninkaan vuoksi
h) ġidru gi ₄ -a-né	hänen palautettu valtikkansa
i) diġir ki ág-ġá-zu	sinun rakastettu jumalasi
j) dumu lugal-la nam tar-ra	kuninkaan pojan määrätty kohtalo
k) é dù-a iri kug-ga	pyhän kaupungin rakennettu temppeli (tai rakennettu temppeli pyhässä kaupungissa)
l) dumu kug tud-da diġir-ra	jumalan synnyttämä pyhä lapsi (= jumalan syntynyt pyhä lapsi)
m) é ki ág-ġá ^d inanna-ka	Inannan rakastettu (tai rakastama) temppeli

359 Huomaa kaksoisgenetiivi: {dumu a.kur.gal énsi lagaš+ak+ak+Ø}.

Luku 12

Ratkaisu tehtävään 1

a) $\{?\} + \text{HAMTU} + \{\emptyset\}$	e) $\{n\} + \text{HAMTU} + \{en\}$
b) $\{e\} + \text{MARÜ} + \{enē\}$	f) $\{n\} + \text{HAMTU} + \{eš\}$
c) $\{e\} + \text{MARÜ} + \{en\}$	g) $\text{MARÜ} + \{ed+enden\}$
d) $\text{HAMTU} + \text{HAMTU} + \{\emptyset\}$	h) $\{e\} + \text{HAMTU} + \{eš\}$

Ratkaisu tehtävään 2

a) za-e lugal mu-e-záh	sinä kadotit kuninkaan	$\{mu+e+záh+\emptyset\}$
b) za-e udu mu-ub-záh-en	sinä kadotat lampaan	$\{mu+b+záh+en\}$
c) lugal-e mu-un-gi ₄ -in	kuningas palautti sinut	$\{mu+n+gi_4+en\}$
d) kù-bábbar mu-ub-gi ₄ -gi ₄ -in	minä palautan hopean	$\{mu+b+gi_4.gi_4+en\}$
e) lugal-e dumu-né mu-un-záh-e	k. kadottaa poikansa	$\{mu+n+záh+e\}$
f) udu-e sipad-bé mu-ub-záh-e	l. kadottaa paimenensa	$\{mu+b+záh+e\}$
g) udu-e áb mu-ub-záh	lammas kadotti lehmän	$\{mu+b+záh+\emptyset\}$

Ratkaisu tehtävään 3

a) lugal-e é mu-ub-dù-e	kuning. rakentaa temppelin	$\{mu+b+řú+e\}$
b) ġá-e é mu-ub-dù-un	rakennan temppelin	$\{mu+b+řú+en\}$
c) za-e i-ku ₄ -ku ₄ -dè-en	sinä astut sisään	$\{i+ku_4.ku_4+ed+en\}$
d) udu i-záh-e	lammas katoaa	$\{i+záh+ed+\emptyset\}$
e) lugal i-ku ₄ -ku ₄	kuningas astuu sisään	$\{i+ku_4.ku_4+ed+\emptyset\}$
f) za-e i-gub-bé-dè-en	sinä seisot	$\{i+gub+ed+en\}$
g) géme i-gub-bé	orjatyttö seisoo	$\{i+gub+ed+\emptyset\}$
h) géme-e mu-ub-túm-me	orjatyttö tuo sen	$\{mu+b+túm+e\}$

Ratkaisu tehtävään 4

- Kuningas rakensi Inannalle hänen temppelin.
- Orjatyttö löi herraansa.
- Poika tuli kotiinsa.
- Herra lahjoittaa orjatyön toiselle pojalleen.

- e) Kolmantena vuonna poika päästi orjatytön vapaaksi.
- f) Suuri jumala katoaa pyhästä temppelistään.
- g) Lagašin hallitsija rakentaa (fut.) uuden linnoituksen kaupunkiimme.
- h) Poikani, minne olet menossa?
- i) Gudea rakensi Ninĝirsun temppelin.
- j) Enki määrää hyvän kohtalon

Ratkaisu tehtävään 5

a) $\hat{g}é_{26}$ mu-du-un
{mu+du+en}	minä menen/tulen
b) lugal-e é diĝir-re-e-ne mu-un-dù
{mu+n+rú+Ø}	kuningas rakensi jumalten temppelin
c) mu-ub-ĝá-ĝá-an-dè-en
{mu+b+ĝá.ĝá+enden}	me asetamme sen
d) mu-ub-šúm-me-en-zé-en
{mu+b+šúm+enzen}	te annatte sen
e) mu-ub-gi₄-gi₄-dè-en
{mu+b+gi ₄ .gi ₄ +ed+en}	palautan/palautat sen (fut.)
f) é-a mu-kur₉
{mu+kur ₉ +Ø}	hän tuli taloon
g) mu-un-dím-me-éš
{mu+n+dím+eš}	he valmistivat sen
h) mu-un-ĝar
{mu+n+ĝar+Ø}	hän asetti sen
i) é-ĝu mu-u₈-dù
{mu+ ⁷ +rú+Ø}	rakensin taloni
j) nam-til-la-né-šè^den-lil-la é-a-né mu-dù
{nam+til+ane+še en.lil+ra é.j+ane+Ø
mu+n+rú+Ø}	hänen elämänsä hyväksi, hän rakensi Enlilille hänen temppelinsä

Luku 13

Ratkaisu tehtävään 1

Teksti A

1. Ningirsulle;
Eannatum
Lagašin hallitsija,
Dumu-zi-absun rakas;
5. pyhän kaupungin muurin
hänelle rakensi

Teksti B

1. Ningirsulle,
Enlilin sankarille;
Irikagina,
Lagašin kuningas;
5. hänen temppelinsä
hänelle rakensi

Ratkaisu tehtävään 2

Teksti A

1. Ningirsulle,
2. Enlilin sankarille;
3. Enmetena,
4. Lagašin hallitsija,
- 5–6. Enannatumin,
Lagašin hallitsijan poika,
- 7–8. Ur-Nanšen, Lagašin hallitsijan
pojan(pojan)poika;
9. kaikkien maiden ylle *melam-*
auransa levittävän temppelin
10. hänelle rakensi.
11. Enmetena,
- 12–13. hänen jumalansa on Šul-utul!

Teksti B

1. Ninhursagalle,
- 2–3. Ningirsun rakkaalle
äidille,
4. kaikkien lasten äidille;
5. Gudea,
- 6–7. Lagašin hallitsija;
8. hänen temppelinsä
Girsussa³⁶⁰
9. hänelle rakensi.

360 Kirjaimellisesti *hänen Ĝirsun temppelinsä*.